

PEDAGOGIKANING DOLZARB MUAMMOLARI

Dexkonova Ma'mura Ulmasovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada pedagogikaning dolzarb muammolari haqida, unga qanday yechim topish mumkinligi haqida va insonning ma'rifatli bo'lishi va ma'naviy komillikka erishishi pedagogika fanining yetakchiligida amalga oshirilishi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: pedagogika, inson, ma'naviyat, ma'rifat, mas'uliyat, rivojlanish, jarayon, tadqiqot, ta'lim.

O'zbekiston Oliy Majlisining IX sessiyasida Prezidentimiz ta'limni isloh qilish sohasidagi katta vazifalarni belgilab berdi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, Kadrlar tayyorlash Milliy dasturini qabul qildi. Bu pedagogik ilmiy tadqiqot ishlariga yanada ma'suliyat bilan yondoshishni taqozo etadi. Chunki Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi pedagogik tadqiqotlar oldiga katta va mas'uliyatli vazifalarni qo'ydi. Dasturda "Fan bilan ta'lim jarayoni aloqalarini rivojlantirish" sohasidagi vazifalar alohida belgilab berildi. Pedagogik ilmiy - tadqiqot ishlari bilan faqat ilmiy xodimlarga emas, balki maktab o'qituvchilari ham shug'ullanishlari, ularning ijodiy ishlari ta'lim- tarbiya jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Insonni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash xalqimizning azaliy orzusi bo'lib, ajdodlarimiz ma'rifat, ma'naviyat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o'rgatish ularni komillikka yetaklash yo'llari, qonun-qoidalarini muttasil izlaganlar. Bu esa pedagogika fanining maydonga kelishiga sabab bo'lgan. Chunki, insonning ma'rifatli bo'lishi va ma'naviy komillikka erishishi pedagogika fanining yetakchiligida amalga oshiriladi. Ma'lumki, mamlakatimiz taraqqiyoti va kelajagi ta'lim-tarbiya sohasidagi sifat o'zgarishlari qilib yuqori samaradorlikka erishishga, ularning jahon ta'limi talablari bilan mosligi va amaliy hayotdagi o'rnini qay darajada topayotganligiga bog'liq. Ta'lim-tarbiyadagi sifat o'zgarishlar va yuqori samaradorlik ko'proq milliy pedagogikamizning tarixiy ildizlari va zamonaviy yutuqlarini talabalar ongiga singdirishni qay darajada olib borilganligiga bog'liq bo'lib, u barkamol avlod tarbiyasida mustahkam asos bo'ladi. Shunday asoslarda ta'lim-tarbiya berish bo'lajak mutaxassislarni yangicha sharoitlarda ishlashga tayyorlovchi innovatsion jarayon bo'lib, oldingi egallagan bilimlar asosida ijobiy pedagogik samaralarni beruvchi yangicha yondashuv texnologiyalarini yaratish va joriy etishdan iboratdir. Bu talablarni bajarish ta'lim-tarbiya jarayonini ilm-fan va texnika-texnologiyalarning eng so'nggi yutuqlari asosida, zamon talablarini hisobga olgan holda tashkil etish muammosi mavjudligini ta'kidlaydi.

Pedagogika fani ijtimoiy fanlar tizimiga kirib, u o'zining nazariy, milliy va amaliy asoslariga ega. Pedagogika fanining nazariy asoslari: pedagogika fanining nazariy asoslari inson aqliy kamolotini yuksaltirishga qaratilgan, xalqimiz tomonidan yaratilgan boy tajriba, ilmiy-tadqiqotlarga doir nazariy va metodik manbalarga, o'rta Osiyo va jahon ma'rifatparvar, mutaffakkir olimlarning asarlariga suyanan holda barkamol shaxsni tarbiyalash, o'qitishning qoida va umumiy qonuniyatlariga asoslanadi. Pedagogika fanining milliy asoslari: pedagogika fanining milliy asosi ta'lim muassasalarini har bir millatning milliy merosi bilan umuminsoniy, umumbashariy qadriyatlarni bog'lagan holda amalga oshirishdir. Har bir millatning o'ziga xos

meros va qadriyatlarga suyangan holda tarbiyashunoslik masalalarini milliy asosda yosh avlodga yetkazishning mazmuni, shakli, metod va tamoyillarini milliylashtirishdir. Pedagogika fanining rivojlanishi faqat ilmiy xodimlarning tadqiqotlari bilangina kifoyalanib qolmaydi. Bu ishga keng o'qituvchilar ommasi, intellegentlar ham bosh qo'shsa, fanning rivojlanishi ancha yuqori bo'ladi. Pedagogika tajribalarni umumlashtirish, uning yutuqlarini amaliyotga qo'llash, pedagogika fanining va maktabdagi o'quv tarbiyaviy jarayonlar samaradorligiga ta'sir qiladi.

Hozirgi kunda pedagogika fani faqat yosh avlodni shakllantirish uchungina muhim bo'lib qolmay, balki uning roli jamiyatning hamma sohalarida muhim bo'lmoqda. Hozirgi davrda ishlab chiqarishda yoki xalq xo'jaligining biror bir sohasida kompleks tarbiyaviy tadbirlarni qo'llamasdan turib biror bir natijaga erishish mumkin emas.

Jamiyatda juda ko'p umumiy, iqtisodiy va tashkiliy muammolar bir vaqtda u yoki bu jihatdan tarbiyaviy muammolar ham bo'lib qolmoqda.

Hozirgi davrda pedagogikaning metodologik muammolari ayniksa o'tkir tus oladi. O'zbekiston Respublikasining istiqloli munosabati bilan istiqlol mafkurasi shakllandi.

Xalq ta'limi tizimi yaslidan boshlab, oliy o'quv - tarbiya muasasalari boshqarmalarini rivojlantirish sohasida kompleks tadbirlar ishlab chiqishni, o'quv tarbiya ishlari darajasi hozirgi davr talabi asosida yaxshilashni, ta'lim metodlarini takomillashtirishni, pedagogik kadrlar malakasini oshirishni va ularni tayyorlashni davr talabi asosida yaxshilashni talab etadi. Bu masalalarni muvaffaqiyatli hal etishi, ko'p tomonlama o'qituvchilarning pedagogika fani arboblari va xalq ta'limi organlarining umummetodologik tayyorgarligiga bog'liq.

Hozirgi taraqqiyot tarbiyaning muhim masalalarini birinchi planga qo'yimoqda, mafkuraviy ishlarni kuchaytirish, ta'limning mazmunini milliylashtirish, uni takomillashtirish, ta'limning tashkiliy shakl va metodlarini takomillashtirish, nazariy va amaliy masalalarini hal qilishga yangicha yondashish, metodologik muammolar ustida ko'proq fikr yuritishni talab qilmoqda. Umumiy ma'lumot muammosi hozirgi davrdagi eng muhim muammolaridan biridir, bu uning hozirgi davr talabiga javob berishi milliyliigi, umuminsoniy sifatlarni shakllantirishga xizmat qilish, o'quv materiallarini tashkil qilish va tanlash prinsplariga mos bo'lishi kabilardir. Bular ilmiy bilimlarning ko'payib borayotgan hajmi bilan maktabda ularga o'rganish sharoitlari o'rtasidagi ziddiyatni yo'qotishga yordam beradi. Ta'lim tarbiya metodlari, tajribalarni tushinish va unga ijodiy yondoshish, ta'limning tashkiliy shakllari, vositasita va usullarining nazariy asoslanish, uni boshqarish va mantiqiy to'zilmasi ko'pincha o'qituvchining metodologik tayyorgarligiga bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Kayumova M., Hakimova M., To'rabekov F. Ta'lim va o'rganish nazariyasi //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.
2. Kayumova M., Hakimova M., To'rabekov F. Ta'lim va o'rganish nazariyasi //Архив научных исследований.
3. Kayumova, Mekhribonu, Muhabbat Hakimova, and Farxod To'rabekov. "Ta'lim va o'rganish nazariyasi." Архив научных исследований 2.1
4. Kayumova, M., Hakimova, M., & To'rabekov, F. (2022). Ta'lim va o'rganish nazariyasi. Архив научных исследований, 2(1).